

Niels Mulder, hoogleraar Openbare Geestelijke Gezondheidszorg:

'Laten we stoppen met overleggen óver de patiënt!'

De term bemoeizorg neemt hij niet graag in de mond. Niels Mulder, psychiater Parnassagroep en hoogleraar Openbare Geestelijke Gezondheidszorg aan de Erasmus Universiteit Rotterdam spreekt liever van assertieve zorg. Maar dat deze zorg onmisbaar is in de wijk, dat staat volgens hem als een paal boven water. 'Door op een andere manier te werken, hoeven de schotten in de zorg en de andere financieringsstromen in de wijk goede assertieve zorg niet in de weg staan. Bovendien moet deze vorm van zorg onder de gewone reguliere zorg vallen.'

*Tekst:
Marieke
Rijsbergen*

'Zolang de zorg bestaat zijn er mensen die geen zorg willen omdat ze vinden dat er niets met ze aan de hand is terwijl het omgekeerde het geval is. Maar dat zegt niet dat je ze geen hulp moet bieden.' Dat zegt Niels Mulder, psychiater Parnassagroep en hoogleraar Openbare Geestelijke Gezondheidszorg aan de Erasmus Universiteit. 'Het is eigenlijk van de gekke dat er tot op heden geen landelijk dekkende werkwijze is voor deze groep en dat er met enige regelmaat incidenten zijn waarbij we achteraf moeten concluderen dat het aan voldoende assertieve en geïntegreerde zorg heeft ontbroken. Dat is geen effectieve manier van zorg verlenen.'

'Het vertrouwen van de cliënt in dit proces mag niet geschaad worden'

Mulder doelt hier onder andere op mensen die zichzelf en hun omgeving verwaarlozen, sommige psychiatrische cliënten, dementerende ouderen, mensen met ernstige alcohol- en drugsverslaving en ga zo maar door.

Volgens Mulder is het noodzakelijk om telkens weer bij deze mensen langs te gaan. 'Dus niet een of twee keer en het dan als hulp- of zorgverlener opgeven. Dit vraagt om aanhoudende pogingen en telkens weer om diverse

manieren contact proberen te maken. Daar gaat veel tijd in zitten, maar op lange termijn verdient dat zich volgens mij echt terug omdat erger wordt voorkomen.'

Tijd niet begrenzen

Wat als een paal boven water staat is dat het vertrouwen van de cliënt in dit proces niet geschaad mag worden. 'Er zijn teams die dit soort werk doen die begrensd zijn tot bijvoorbeeld maximaal een half tot een heel jaar. En

dan, na het winnen van het vertrouwen, een cliënt moeten overdragen aan een ander team. Dat is funest! Als een hulp- of zorgverlener eerst via de brievenbus, daarna op de drempel van de voordeur en uiteindelijk op de bank van de cliënt, een vertrouwensband heeft opgebouwd, moet stoppen omdat zijn uren op zijn, ben je meteen weer terug bij af. De cliënt is teleurgesteld in de hulpverlening en het risico is groot dat hij afhaakt. Bemoeizorg ofwel assertieve zorg moet gewoon reguliere zorg zijn. En wel op zo'n manier dat de professional, gezien vaak de ernst van de situatie, de ruimte krijgt om contact te maken en na eenmaal gewonnen vertrouwen ook de verdere behandeling en begeleiding kan doen.'

Ook omdat zorgmijders regelmatig op zoek zijn naar praktische hulp, vertelt Mulder. 'Het hoeft regelmatig niet zo diepgravend. Een kopje koffie drinken, helpen met de boodschappen of de afwas. Dat soort hulp. Door het bieden van deze hulp kun je vertrouwen winnen en volgende stappen zetten. En dat kost simpelweg tijd.'

Eigen hokjes

Eigenlijk is het heel eenvoudig volgens Mulder. 'Laten we stoppen met teveel denken in ons eigen hokje. Hulp- en zorgverlening kunnen het beste hand in hand gaan in de wijk. Kijk waar ieders kracht ligt. Waar ben je voor opgeleid? Dan kun jij dat stukje oppakken. Uit welke financieringsstroom dat betaald wordt, is minder belangrijk.'

'Soms moet je als wijkverpleegkundige burgerlijk ongehoorzaam zijn'

Daarnaast moeten we zoveel mogelijk ophouden met praten óver de cliënt maar wel mét de cliënt. 'Als dat zou gebeuren dan heb je echt heel veel gewonnen. Hoeveel professionals van ggz- en wijkteams zitten niet te vergaderen over cliënten die er zelf niet bij zijn. Bovendien wordt goed zichtbaar welke hulpverleners zich op een gezin of patiënt richten en kun je als professionals afstemmen waar de cliënt (en liefst ook de naaste) bij is.'

Netwerkattitude

In het meest ideale geval kan degene die het contact heeft gemaakt, een clubje mensen bijeen roepen. 'En dat heeft alles te maken met netwerkattitude. Ken je wijk en ken de disciplines die daarin actief zijn. Bij de ene cliënt kan het alleen de schuldhulpverlener zijn, bij een andere wellicht zowel de wijkverpleegkundige, een psycholoog,

iemand van verslavingszorg en de mantelzorgers om de cliënt te helpen. Omdat de cliënt erbij zit, kan hij meteen zijn inbreng geven en kunnen er meteen spijkers met koppen geslagen worden. Dan bouw je aan continuïteit wat bij cliënten met complexe problemen heel belangrijk is omdat ze in het verleden vaak erg teleurgesteld zijn in de zorg en hulpverlening.'

Meer onderzoek nodig

De hoogleraar zou graag meer onderzoek doen naar zorgmijding. 'Er gaan miljoenen naar heel veel andere patiënten via onder andere ZonMw. Maar bij deze groep wordt steeds gezegd dat ze lastig te bereiken is en dat het ingewikkeld is omdat elke gemeente het weer anders aanpakt en oplost. Ik ben het daar niet mee

'Mensen die zorg mijden in verschillende gemeenten hebben veel meer gemeen dan menigeen denkt'

eens. Mensen die zorg mijden hebben in verschillende gemeenten veel meer gemeen dan menigeen denkt. In plaats van verschillend beleid per gemeente, zouden we kunnen proberen effectieve methodieken te vinden en die toepassen. Als je daarop focust kun je uiteindelijk aanpakken bedenken die voor veel gemeentes kunnen werken.'

Mulder wil de verpleegkundigen in de wijk graag nog wat meegeven. 'Volg je beroepsintuïtie. Kijk wat nodig is voor jouw cliënt en ga daar voor. Dit betekent dat je soms burgerlijk ongehoorzaam moet zijn. Neem de ruimte en de tijd, ook als die niet echt in je indicatie of taakomschrijving staat. Ga een praatje maken, neem koffie en een broodje mee en bouw die band op met je cliënt. Dat levert vaak goede resultaten op, zodat cliënten hulp accepteren, hun problemen verminderen en de weerbaarheid toeneemt.'

Hand pakken

'En daar gaat het uiteindelijk om. Contact maken en onderhouden met mensen die in eerste instantie geen hulp willen, maar wel nodig hebben! Net zolang totdat ze je hand pakken voor daadwerkelijke hulp.'

Marieke
Rijsbergen is
hoofdredacteur
van Tijdschrift
M&G en
freelance
journalist. Zie
www.bladritme.nl